

Maandoverzichten Walvisstrandingen 2022

Auteur G. Keijl

Maandoverzicht januari 2022

Donderdag, 3 februari 2022

Gemiddeld stranden er in januari 34 walvissen en in januari 2022 was dat niet heel anders: het waren er nu 31. Andere soorten dan bruinvis zaten er dit keer niet tussen. Sinds 2006 was januari 2012 een 'topjaar' met 63 exemplaren, maar ook recenter was er nog een jaar met extreem hoge januari-aantallen, namelijk 2019 met 51 exemplaren. Daartegenover staat 2008 met slechts 9 bruinvissen, en uiteraard 'daljaar' 2015, toe in januari slechts 20 strandingen zijn gemeld.

De Delta was in januari 2022 goed voor 4 bruinvissen, Zuid-Holland voor 7, Noord-Holland voor 10 en de Wadden eveneens voor 10 (Texel 2, Vlieland 5, Terschelling 2 en Ameland 1). Een dag met meerdere meldingen was 21 januari, toen 5 aangespoelde bruinvissen zijn gemeld. Vanaf de 16e draaide de wind naar noordwestelijke richting en op de 20e was de wind niet alleen aanlandig maar ook krachtig (5 Beaufort).

Bijzonderheden zijn er nauwelijks te melden, of het moet de toename in verminkte bruinvissen zijn. Verse verscheurde bruinvissen, of 'losse onderdelen', zijn gevonden aan de noordkant van Walcheren, bij Wassenaar, IJmuiden, Castricum, Schoorl/Camperduin, en op Texel en Terschelling.

Maandoverzicht februari 2022

Woensdag, 2 maart 2022

In februari 2022 zijn 33 aangespoelde bruinvissen gemeld. Dat is maar net iets onder het meerjarig gemiddelde van 36. Februari 2021 was met slechts 18 strandingen ongewoon laag, net als 'daljaar' 2015 overigens. Jaren met extreem hoge aantallen in februari waren 2009 met 58 en 2013 met 56.

Het was niet alleen een erg zachte en natte maand, maar ook een hele stormachtige. Op 6 februari stormde het, en tussen 16 en 21 februari hadden we zelfs drie stormen achterelkaar. Het lijkt er niet op dat dit van invloed is geweest op het aanspoelen van bruinvissen, want alleen op de derde zijn er 4 gemeld en op de negentiende 3. Op de andere dagen ging het om 0-2 dieren. De enige levende bruinvis van deze maand strandde op de derde, dus ook niet in verband met storm. Andere soorten dan bruinvissen zijn niet gemeld.

In de Delta zijn 6 bruinvissen gemeld, Zuid-Holland 7, Noord-Holland 5 en in het Waddengebied 15 (Texel 2, Vlieland 3, Terschelling 3, Ameland 5, Noord-Hollandse wadkust 1, Friese wadkust 1).

Maandoverzicht maart 2022

Maandag, 11 april 2022

Over het aantal strandingen in maart 2022 kunnen we kort zijn: het lag ver onder het gemiddelde. Het gemiddelde sinds 2006 is 52, in maart 2022 zijn er slechts 16 dieren gemeld. Daarmee komt dit jaar op een van de laagste maarttotalen van deze eeuw. Alleen in maart 2020 zijn er minder strandingen gemeld, namelijk 13. Het volgende jaar met minder dan 16 was maart 2002, toen er 12 aangespoelde bruinvissen waren.

Er zijn in maart dit jaar geen andere soorten dan bruinvissen aangetroffen. In de Delta zijn er deze maand vier gevonden (waarvan 1 in de Oosterschelde), aan de Zuid-Hollandse kust 0, aan de

Noord-Hollandse kust 2. Het Waddengebied was deze maand dus goed voor de overige 9 (Texel 1, Vlieland 3, Ameland 2, Schiermonnikoog 2 en Groningen 1).

Twee dieren zijn levend gestrand. Als enige andere bijzonderheid valt te melden dat de sekseverdeling extreem scheef was: 11 van de 12 gesekste dieren was een man.

Maandoverzicht april 2022

Maandag, 2 mei 2022

Ook april 2022 was wat strandingen betreft magerder dan gemiddeld: slechts 22 keer is een dood aangespoelde walvis gemeld (gemiddeld ruim 39). Het betrof 21 bruinvissen en 1 nog niet nader gedetermineerde dolfin. Deze laatste is op 5 april bij de Grevelingendam gevonden en lijkt het meest op een gewone of een gestreepte.

Sinds 1990 zijn er 25 dolfinen gestrand, 14 gewone en 11 gestreepte. Beide zijn gespreid over de jaren binnengedruppeld. Van gewone dolfin strandt er meestal maximaal een per jaar. Alleen in 2016 waren er 3 gewone en in 2020 nog eens 4. Gestreepte dolfin strandt net zo onregelmatig en eveneens met maximaal een per jaar. Alleen in 2016 zijn er twee gestrand, een moeder-dochterpaar.

Zowel gewone als gestreepte dolfin zijn in acht maanden van het jaar vastgesteld. Gestreepte dolfin lijkt iets vaker in de wintermaanden te stranden: 6 tussen november en maart. Gewone dolfin heeft misschien een klein voorjaarspiekje, met 2 in maart en 4 in april. De tijd zal leren of beide soorten willekeurig blijven binnendruppelen of dat er een trend zichtbaar wordt.

In de Delta zijn deze maand 7 bruinvissen gevonden (waarvan 1 in de Westerschelde en 1 in de Oosterschelde), in Zuid-Holland 2, in Noord-Holland 2, en in het Waddengebied 10 (Razende Bol 1, Texel 3, Ameland 2, Engelsmanplaat 1, Schiermonnikoog 1, Rottumerplaat 1, Termunterzijl 1). Er is 1 bruinvis levend gestrand (4 april Bergen). De scheve sekseverhouding die in maart is vastgesteld was nu weer rechtgetrokken (7 man en 6 vrouw).

Maandoverzicht mei 2022

Donderdag, 2 juni 2022

In mei 2022 zijn geen andere soorten dan bruinvissen aangespoeld. De eerste decade was rustig, met slechts zes strandingen op drie dagen en dus zeven dagen met nul. Daarna 'begon het te lopen', met vrijwel dagelijks een of enkele meldingen. Afgezien van een kleine onderbreking, met tussen 19-25 mei slechts 1 bruinvis, bleef dat zo tot het eind van de maand. In totaal zijn er in mei 32 gestrande bruinvissen gemeld (waaronder een melding van enkele losse wervels), ruim onder het meerjarig gemiddelde van 40. Het wijkt echter een stuk minder af als het totaal van 121 exemplaren uit mei 2013 wordt weggelaten: het gemiddelde komt dan op 34. De trend van lagere maandaantallen dan voorheen wordt wel doorgezet.

Omdat er na de massastranding van augustus-september 2021 veel kadavers zijn blijven liggen, worden we nu soms geplaagd door nieuwe meldingen van oude kadavers waarbij niet duidelijk is of het een dubbelmelding uit die periode betreft. We proberen uiteraard conservatief te zijn en geen dubbele op te nemen. Foto's zijn zeer behulpzaam bij het beoordelen hiervan.

In de Delta zijn deze maand 12 bruinvissen gemeld (waarvan 3 in de Ooster- en 2 in de Westerschelde), in Zuid-Holland 5, in Noord-Holland 2 en in het Waddengebied 13 (Texel 2, Vlieland 1, Terschelling 4, Ameland 2, Rottumerplaat 2, Groningse vastelandskust 2).

Deze maand zijn de eerste kalfjes van dit jaar gevonden. De eerste spoelde op 27 mei levend aan bij Wijk aan Zee. Nummer twee, een uitzonderlijk kleintje van slechts 40 cm, is gemeld op 29 mei op Texel.

Maandoverzicht juni 2022

Maandag, 4 juli 2022

In juni 2022 zijn 30 gestrande bruinvissen gemeld. Andere soorten waren er ook deze maand niet bij. Het meerjarig gemiddelde ligt op 48. Vorig jaar juni was het aantal strandingen vrijwel gelijk aan het meerjarig gemiddelde. Dit jaar zaten we daar dus ruim onder, overigens net als in maart en april dit jaar.

In de Delta zijn 12 bruinvissen gemeld (10 in de Oosterschelde, 2 in de Westerschelde), een flinke stijging sinds vorige maand. Langs de Zuid-Hollandse kust waren het er 7, in Noord-Holland 4 en op de Wadden 7 (Texel 2, Vlieland 3, Terschelling 1, Friese vastelandskust 1).

Voor zover bekend waren er ten minste 8 jongen onder de gestrande bruinvissen. Een bruinvis is levend gestrand (1 juni Dishoek). Bijzonder is dat dit exemplaar zelf weer wist los te komen. Deze bruinvis is alleen op facebook gemeld en kwam ons bij toeval ter ore. Walvisstrandingen kan niet overal oren en ogen hebben, dus meekijken en melden, ook als het niet uw eigen strandingen betreft, wordt zeer op prijs gesteld.

Maandoverzicht juli 2022

Woensdag, 3 augustus 2022

Het is juli en bingo: het aantal strandingen stijgt explosief. Op het moment van schrijven van dit overzicht, 1 augustus, staat het aantal voor juli op maar liefst 112 en de teller voor het hele jaar op 288. Juli was dus goed voor bijna 40% van het jaartotaal (tot nog toe). Dat zou wat kunnen beloven voor augustus, waarin normaal gesproken ongeveer evenveel bruinvissen stranden als in juli. Of dat echt gaat gebeuren is de vraag, want tegen het einde van juli nam het aantal strandingen alweer sterk af. Het meerjarig gemiddelde voor juli ligt op 77. Uitschieters naar boven waren vooral juli 2012 met 130 strandingen en juli 2020 met 121, recente uitschieters naar beneden bijvoorbeeld juli 2021 met 68 en juli 2018 met 62.

Voor al de overgang van juni naar juli ging met een enorme schok, alsof dode bruinvissen op de kalender kunnen kijken. In de laatste volle week van juni strandden er 2 dode bruinvissen, in de eerste week van juli 40! Gelukkig ging het daarna wat minder hard, maar tot en met de laatste dag waren er dagelijks meldingen, 28 en 30 juli uitgezonderd.

In het Deltagebied zijn er 17 strandingen gemeld (nul in de Wester- en Oosterschelde, misschien wel een unicum), in Zuid-Holland 31, in Noord-Holland 20 en in het Waddengebied 43 (Texel 16, Vlieland 11, Terschelling 7, Ameland 1, Engelsmanplaat 2, Schiermonnikoog 2, Rottumeroog 1 en de vastelandskust 3). Het mag duidelijk zijn dat vooral de overwegend zuidwestelijke windrichting een rol heeft gespeeld, zie het geringe aantal strandingen op de oostelijke Waddeneilanden.

Zoals zo vaak in de zomer waren ook nu veel bruinvissen rot. Dat betekent dat ze dagen hebben rondgedreven voordat ze zijn gestrand. Daarnaast was er een flink contingent kalfjes. Het is natuurlijk goed nieuws dat bruinvissen kalven in de zuidelijke Noordzee, maar dat er relatief veel aanspoelen betekent dat er veel hun moeder kwijtraken. Storm hebben we niet gehad. Misschien is er iets anders mis, of is dit toch 'normaal' voor een gezonde populatie. Drie exemplaren zijn levend gestrand en voor zover bekend heeft niet een het overleefd.

Behalve het grote aantal strandingen trokken ook enkele bijzondere soorten de aandacht. De eerste was een rotte dolfijn op 4 juli bij Terschelling. Dit dier is aangespoeld op het wad en kon vanwege de decompositie niet nader gedetermineerd worden, hoewel witsnuitdolfijn een aannemelijke optie is. Nummer twee strandde een dag later bij Dishoek. Ook dit dier kon vanaf foto's niet met zekerheid gedetermineerd worden, maar ook deze leek op een witsnuitdolfijn. Van deze laatste konden op het nippertje enkele onderdelen worden verzameld. Misschien komen we dus ooit nog achter de ware identiteit.

Meer aandacht trok de bultrug op Vlieland, die eveneens op 5 juli strandde. De stranding volgde op een reeks waarnemingen van een bultrug voor de kust, de eerste op 23 mei in de Voordelta en daarna van 7 tot en met 20 juni. De walvis was in deze periode met enige regelmaat zichtbaar vanaf de kust tussen Cadzand-Bad en Breskens. Op 22 juni dook er een bultrug op in de omgeving van Texel. Daarna was er nog een onzekere waarneming vanaf Ameland op 28 juni, waarna het stil bleef tot 5 juli, toen een dode bultrug op Vlieland werd gevonden. Op basis van foto's van de onderstaart kon worden geconcludeerd dat het Zeeuwse dier hetzelfde individu was als het gestrande exemplaar op Vlieland.

Een bultrug meet bij geboorte 4-5 meter. Deze was ruim 6 meter. Op basis daarvan betrof het dus een jong van dit jaar. Dit bleek ook bij de demontage: de schedel was nog niet verbeend en de tussenwervelschijven waren los, een teken van de jeugdige leeftijd. Afgezien van de bultrug die op 12 december 2012 strandde op de Razende Bol waren de andere in Nederland gestrande bultruggen ukkies van nog geen 10 meter. De zichtwaarnemingen waarbij 'adult' wordt gemeld geven aan dat het schatten van een walvis op zee een hachelijke zaak is, zeker door onervaren waarnemers.

Na al deze consternatie volgde er nog een bijna-stranding van een groepje van 3 gewone spitssnuitdolfijnen op 19 juli bij Zandvoort. Hoewel in Nederland gewone spitssnuitdolfijnen in de meeste maanden zijn gevonden, is het voorkomen voor onze kust vooral een zomeraangelegenheid. Of de levende gewone spitssnuitdolfijn die op 29 juli bij Wenduine in Vlaanderen strandde onderdeel was van hetzelfde groepje of exemplaar nummer vier, zullen we waarschijnlijk nooit weten. Ook dat dier is teruggeduwd en tot op vandaag (1 augustus) niet meer gezien.

Maandoverzicht augustus 2022

Maandag, 12 september 2022

Het kon haast niet anders dan dat het aantal strandingen in augustus lager zou uitvallen dan in juli. Dat is inderdaad gebeurd: de teller is blijven steken bij 42 stuks. Dat is slechts de helft van het meerjarig gemiddelde voor augustus, dat op 87 ligt. Dat gemiddelde is vooral zo hoog vanwege de massastranding van augustus 2021, toen er in 255 gestrande walvissen zijn gemeld, bijna uitsluitend bruinvissen. Zonder augustus 2021 ligt het meerjarig gemiddelde op 75, nog altijd erg hoog. Dat komt vooral door dat andere extreme jaar, 2011, toen er 211 gestrande walvissen zijn geregistreerd. Het daaropvolgende 'beste' jaar komt op het conto van 2017 met 99 gestrande dieren. Het laat zien hoe extreem de aantallen aangespoelde dieren in sommige jaren kunnen zijn, opvallend genoeg vaak in de zomermaanden. Voor 2021 is een oorzaak voor het hoge aantal strandingen gevonden, voor de massastranding van zomer 2011 tasten we nog altijd in het duister.

In augustus 2022 vonden de meeste strandingen in de eerste decade van de maand plaats. 29 van de 42 zijn in die tien dagen gestrand, de overige 13 dus in de drie weken erna. Dat zal deels te maken hebben gehad met de overwegend oostelijke wind. Inderdaad zat de wind in de eerste zeven dagen in de noordoek en werd hij daarna langdurig oostelijk.

In het Deltagebied zijn deze maand 12 strandingen gerapporteerd (waarvan 1 in de Wester- en 5 in de Oosterschelde), 10 langs de Zuid-Hollandse en slechts 1 langs de Noord-Hollandse kust, en 19 in

het Waddengebied (Texel 4, Vlieland 5, Terschelling 4, Ameland 2, Schiermonnikoog 2, Engelsmanplaat 1 en Noord-Holland 1).

De enige niet-bruinvis betrof een gewone spitssnuitdolfijn die op 18 augustus Texel langs de kust zuidwaarts drijvend werd opgemerkt. Het was deze zomer alweer de vierde gewone spitssnuitdolfijn aan de Nederlandse kust, na het trio op 19 juli bij Zandvoort.

Maandoverzicht september 2022

Woensdag, 5 oktober 2022

In september zijn nog minder walvissen gestrand dan in augustus, namelijk 27. Dat is ruim onder het meerjarig gemiddelde van 66 stuks. Dat gemiddelde is vooral hoog vanwege de massastranding van 2021, toen er 104 zijn geregistreerd. Andere jaren met extreem veel strandingen in september waren 2011 met 132 en 2012 met 108. Toch is 27 voor september wel erg laag, want we moeten terug naar 2008 om nog lager uit te komen (in september 2008 waren het er 25).

Er zijn deze maand uitsluitend bruinvissen gemeld, een ongedetermineerde dolfin (witsnuit- of witflankdolfijn) op Texel daargelaten. Deze laatste werd gemeld door een toerist en kon helaas niet meer teruggevonden worden.

In de Delta zijn deze maand 10 bruinvissen gemeld (waarvan 1 in de Ooster- en 2 in de Westerschelde), langs de Zuid-Hollandse kust 5, in Noord-Holland 4 en in het Waddengebied 7 (Texel 3, plus de dolfin, Vlieland 1, Terschelling 2 en Groningse vastelandskust 1).

De melding in de Oosterschelde was in zoverre bijzonder dat het ging om een kadaver dat op 38 meter diepte is gevonden, én gefotografeerd.

Maandoverzicht oktober 2022

Maandag, 7 november 2022

Net als in voorgaande maanden zijn er in oktober minder walvissen gestrand dan het meerjarig gemiddelde. Gerekend over de periode 2006-2021 strandden er in oktober gemiddeld 45 walvissen, in oktober dit jaar zijn er maar 28 meldingen geweest. Het hoge meerjarig gemiddelde voor september kan worden verklaard door de massastranding van nazomer 2021, maar dit gaat niet op voor oktober. Weliswaar was ook in oktober vorig jaar het aantal gestrande bruinvissen hoog (51 exemplaren), maar er zijn in de oktobermaanden sinds 2006 meer omvangrijke strandingen geweest die het gemiddelde omhoog halen, met name oktober 2017 (84) en oktober 2011 (114).

Bijzonderheden waren er in oktober dit jaar wel: een gewone vinvis op 2 oktober bij Westkapelle en een heuse orka op 15 oktober bij Cadzand. De gewone vinvis was nummer 42 voor ons land en al nummer 17 deze eeuw. De orka was nummer 33, maar pas nummer 2 deze eeuw. De vorige betrof de orka die op 22 juni 2010 verzwakt langs de dijk dobberde bij Lauwersoog (Morgan genoemd, later overgebracht naar een dolfinarium op Tenerife). Voor de orka's die daarvoor zijn aangespoeld moeten we terug naar 1963. In dat jaar waren het er zelfs twee.

Buiten deze twee bijzondere soorten zijn er in oktober dit jaar 26 bruinvissen gestrand. De vindplaatsen lagen in het Deltagebied (slechts 1), de Zuid-Hollandse kust (7), Noord-Hollandse kust (6) en Waddengebied (12). De 12 in het Waddengebied lagen alle op de eilanden. Hierbij moet overigens worden aangemerkt dat er ook enkele oude kadavers zijn gemeld waarvan niet duidelijk is of die nog van de massastranding van vorig jaar stammen, toen er veel zijn begraven. Uiteraard is

gepoogd dubbeltellingen te voorkomen, maar gezien de grote aantallen van vorig jaar is dat niet altijd eenvoudig.

Maandoverzicht november 2022

Maandag, 12 december 2022

Het lijkt wat dode bruinvissen betreft steeds stiller te worden op het strand. In november 2022 zijn maar 9 strandingen gemeld, alleen bruinvissen. Gemiddeld stranden er in november 27. In november 2017 waren het er met 58 extreem veel, in de jaren erna juist opvallend weinig: 8 in november 2018, 14 in november 2019 en 13 in november 2020. In november 2021 zijn er exact 27 meldingen ontvangen. Het kan blijkbaar verkeren. Sinds 1990 is de trend nog altijd stijgend, maar na de topaantallen in november 2016 (43) en 2017 (58) spoelen er duidelijk minder dieren aan.

De bruinvissen lagen dit keer in het Deltagebied (1), Zuid-Holland (2), Noord-Holland (2) en op de Wadden (Texel 2, Ameland 2). Of het aantal dode bruinvissen inderdaad is afgenomen of dat het aan de wind lag is natuurlijk onduidelijk. Feit is dat de wind de hele maand november zwak of matig was en zelden aanlandig. Toen de wind op 4 en 5 november even in de westhoek zat, spoelde er op 5, 6 en 7 november een 'golfje' van 4 bruinvissen aan, bijna de helft van het maandtotaal. Een ander 'golfje' met 3 dode bruinvissen op 20-22 november spoelde juist aan bij zwakke zuidoostenwind.

Er is deze maand slechts een bruinvis levend aangespoeld (5 november Egmond).

Maandoverzicht december 2022

Zaterdag, 31 december 2022

Ook december is rustiger geëindigd dan we gewend zijn. Er zijn deze maand slechts 9 strandingen geweest, alleen van bruinvissen. Het meerjarig gemiddelde ligt met 29 zelfs ruim drie keer hoger. Of het aan de wind heeft gelegen valt te betwijfelen, want die kwam vanuit alle richtingen. Pas toen de wind vanaf 20 december wat consequenter uit de zuidwesthoek ging waaien, zijn er iets meer bruinvissen gevonden dan in de drie weken ervoor, namelijk 6 van de 9.

De kadavers kwamen dit keer uit het Deltagebied (2), Noord-Holland (2) en de Wadden (5, te weten Vlieland 1, Ameland 3 en Schiermonnikoog 1). Nu lijkt het erop alsof de Wadden steeds slechter worden afgezocht, dus een waarnemerseffect zal zeker meespelen. Een zorgelijke zaak, waar we komende tijd aandacht aan gaan geven. Blijf vooral melden!